

Na osnovu člana 21 stav 2 Zakona o zaključivanju i izvršavanju međunarodnih ugovora („Službeni list CG“, broj 77/08), Vlada Crne Gore na sjednici od.....2014. godine, donijela je

**ODLUKU
O OBJAVLJIVANJU SPORAZUMA IZMEĐU VLADE CRNE GORE I
VLADE REPUBLIKE TURSKE O
SARADNJI U OBLASTI VOJNE OBUKE**

Član 1

Objavljuje se Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o saradnji u oblasti vojne obuke, koji je potpisan u Budvi, 16. oktobra 2014. godine, u originalu na crnogorskom, turskom i engleskom jeziku.

Član 2

Tekst Sporazuma iz člana 1 ove odluke, u originalu na crnogorskom jeziku, glasi:

**SPORAZUM IZMEĐU VLADE CRNE GORE I VLADE REPUBLIKE
TURSKE O
SARADNJI U OBLASTI VOJNE OBUKE**

PREAMBULA

Vlada Crne Gore i Vlada Republike Turske (u daljem tekstu pojedinačno „strana“ i zajedno „strane“),

ponovo potvrđujući svoju posvećenost ciljevima i načelima Povelje Ujedinjenih nacija,

u skladu sa Okvirnim sporazumom između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Turske o saradnji u vojnim oblastima obuke, tehnike i nauke, koji je potpisan 04. juna 2014. godine (u daljem tekstu: „Okvirni sporazum“),

u želji da uspostave saradnju u oblasti vojne obuke i obrazovanja,

saglasile su se o sljedećem:

ČLAN 1

ZNAČENJA TERMINA

1. „Gostujuće osoblje“ označava civilne i vojne članove oružanih snaga bilo koje strane, koji učestvuju u aktivnostima na osnovu ovog sporazuma.
2. „Gostujući kadet“ označava vojno osoblje zemlje pošiljaoca poslato u institucije za vojnu obuku zemlje primaoca kako bi pohađalo obuku i obrazovanje.
3. „Zavisna lica“ označavaju supružnike i djecu vojnog osoblja.
4. „Zemlja pošiljalac“ označava zemlju koja šalje svoje vojno osoblje na teritoriju druge zemlje.
5. „Zemlja primalac“ označava zemlju koja prima vojno osoblje druge strane.
6. „Komandant“ ili „nadređeni“ znači viši lider komande, jedinice ili institucije u kojoj je locirano vojno osoblje zemlje pošiljaoca.
7. „Vođa grupe/delegacije“ označava vojno lice sa najvišim činom imenovano u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom zemlje pošiljaoca, koje posmatra aktivnosti vojne grupe poslate na obuku.
8. „Kontakt tačke“ označavaju crnogorsko Ministarstvo odbrane u Crnoj Gori i Generalštab Republike Turske u Turskoj.
9. „Zdravstvena i stomatološka njega“ označava hitne zdravstvene i stomatološke usluge koje pruža zemlja primalac vojnom osoblju i njima zavisnim licima.
10. „Civilno osoblje“ se odnosi na sva lica koja nijesu pripadnici Vojski strana ugovornica, i koja su angažovana na stalnim pozicijama.

ČLAN 2 OBLASTI SARADNJE

Strane sarađuju u sljedećim oblastima vojne obuke:

- a. vojne posjete jedinicama, komandama i institucijama,
- b. uzajamne posjete lukama,
- c. slanje posmatrača i učešće na vježbama,
- d. obuka i obrazovanje u srednjim vojnim školama,
- e. obuka i obrazovanje na vojnim akademijama,
- f. obuka i obrazovanje na ratnim akademijama,
- g. stručno fakultetsko obrazovanje za podoficire,
- h. rodovska obuka i usavršavanja,
- i. obuka i obrazovanje na ratnim koledžima,
- j. obuka i obrazovanje na vojno medicinskim akademijama (fakultet) i vojno medicinskim i medicinskim školama (institucije),
- k. obuka na radnom mjestu u jedinicama, komandama i institucijama,
- l. obuka prije stupanja na radno mjesto i kursevi povezani sa zadacima u centrima za obuku,
- m. specijalizovani kursevi (podvodni napad, podvodna odbrana, komandosi, itd.),
- n. saradnja na pitanjima vojne istorije, arhive, muzeologije i izdanja,
- o. saradnja u unaprijeđenju zajedničke istorije i kulture i groblja za stradale,
- p. uzajamna pomoć za poboljšanje pomoćnih sredstava za obuku i materijalnih potreština koje se koriste za obrazovanje,
- q. razmjena instruktora, savjetnika, posmatrača i eksperata,
- r. učešće u zajedničkim vježbama.

ČLAN 3

USLOVI ZA SARADNJU U OBLASTI VOJNE OBUKE

1. Strane će dogovoriti detalje u vezi vođenja svake pojedine aktivnosti na osnovu ovog sporazuma u sporazumima o saradnji, tehničkim aranžmanima i sporazumima nižeg nivoa.

2. Vojno osoblje koje će biti poslato u svrhe obuke imenuje se na osnovu uzajamne saglasnosti strana i u okviru kapaciteta zemlje primaoca.

3. Vojno osoblje koje će biti poslato u svrhe obuke govoriće turski, crnogorski ili engleski jezik na nivou koji im omogućava da prate predviđeni program obuke.

4. Ukoliko je potrebno, strane uzajamno obezbjeđuju jezičke kurseve u sopstvenim institucijama za obuku.

5. Zajedničke vježbe koje će sprovesti dvije zemlje, vode se u skladu sa uslovima navedenim u ovom sporazumu. U vezi sa tim, ne može se izraditi neki poseban Memorandum o razumijevanju koji se odnosi na vježbe, uključujući balističku obuku, komandno-štabne vježbe i/ili obuku/vježbe u kojoj će oni učestvovati kao posmatrači, a detaljni zahtjevi, ako je potrebno, navode se u tehničkim ili/i administrativnim aranžmanima. Osim ako strane ne dogovore drugačije, vježbe/obuke vrše se uz poštovanje sljedećih načela:

- a. Zaštitu jedinica/elemenata, koji učestvuju u vježbi, obezbjeđuje zemlja domaćin/zemlja primalac.
- b. Komponente zemlje pošiljaoca mogu da učestvuju u obuci gađanja za bombardovanje na površini vode i na kopnu koje vrše preko pomoćnih sredstava obuke koja obezbjeđuje zemlja primalac.
- c. Izjavu o potrebama priprema zemlja pošiljalac za obezbjeđivanje nabavki, održavanje, popravku i sanitetski materijal.
- d. Aranžmane vezane za prvu pomoć vrši zemlja primalac.
- e. Na zahtjev, potrebe za snabdijevanje vodom i gorivom, zalihom motornog ulja, rezervnim djelovima, alatima za popravku i lučkim uslugama koje su potrebne zemlji pošiljaocu ispunjavaju se uzimajući u obzir načela uzajamnosti, i u okviru sposobnosti zemlje primaoca. Odgovarajući cjenovnik dostavlja se predstavnicima zemlje pošiljaoca tokom sastanaka na kojima se planira vježba, a isplate vezane za logističku podršku koju obezbjeđuje zemlja domaćin/zemlja primalac vrši zemlja pošiljalac.
- f. Propisi zemlje domaćina vezani za zaštitu životne sredine poštuju se.
- g. Upotreba elektromagnetnog spektra je nacionalna odgovornost zemlje primaoca.

- h. Jedinica/osoblje koje će učestvovati u vježbi poštuje propise, običaje i tradicije zemlje domaćina/zemlje primaoca.
- i. U slučaju sporova koji nastaju iz sprovođenja ili tumačenja vježbi, isti se rješavaju putem pregovora i konsultacija na najnižem mogućem nivou i ne upućuju se nijednom nacionalnom ili međunarodnom sudu ili trećoj strani.

6. Uslovi obuke:

a. Obuka gostujućeg osoblja organizuje se u skladu sa programima vojne institucije ili jedinica u kojima se obezbjeđuje obuka. Ukoliko predmeti obuhvataju određena pitanja vezana za nacionalnu bezbjednost, mogu se nametnuti neka ograničenja.

b. Zemlja primalac obavještava koje materijalne potrepštine i opremu obezbjeđuje gostujućem vojnom osoblju i šta se od istih vraća zemlji primaocu.

c. Vojno osoblje koje se šalje u svrhe obuke imenuje se prema kriterijumima koje određuje zemlja primalac. Osoblje koje ne ispunjava kriterijume koje je odredila zemlja primalac ne prihvata se na obuku i obrazovanje.

d. Metode ispitivanja kao i restriktivne mjere koje se tiču obrazovanja određuje zemlja primalac.

e. Osoblje koje je poslato na obuku/kurseve i koje završi kompletan određeni program kursa, uspije na ispitima organizovanim u skladu sa uslovima kursa i uspješno završi svoju tezu/projekat, dobija sertifikat kojim se dokumentuje završetak odgovarajućeg specijalizovanog ili programa obuke (akademska diploma).

Prema nacionalnom zakonodavstvu, ekvivalent diplome (sertifikata, dokumenta) zavisi od odobrenja obrazovnih institucija zemlje pošiljaoca.

f. Ukoliko strane to smatraju neophodnim, mogu se zaključiti protokoli za obuku dužu od tri mjeseca i/ili od visokog rizika. Ti protokoli mogu obuhvatati sljedeća ili druga pitanja koja se smatraju neophodnim:

- (1) predmet obuke,
- (2) mjesto obuke,
- (3) uslove obuke,
- (4) prava i odgovornosti za vrijeme obuke,
- (5) datum početka i završetka obuke i broj polaznika,
- (6) kvalifikacije polaznika,

- (7) obezbjeđivanje bezbjednosti vojnog osoblja tokom obuke,
- (8) metode osiguranja za vojno osoblje,
- (9) metode naknade štete i gubitaka,
- (10) uslovi i postupci plaćanja obuke,
- (11) naknada troškova za zdravstvenu njegu, liječenje i stomatološku intervenciju osim u slučajevima hitnosti, prve pomoći i stomatološke njege,
- (12) propisi vezani za smještaj, ishranu i prevoz,
- (13) ostali propisi vezani za obuku.

g. Zemlja primalac preduzima sve neophodne mjere za boravak i bezbjednost osoblja i njima zavisnih lica i da osigura da oni koriste druga olakšavajuća sredstva.

ČLAN 4 FINANSIJSKA PITANJA

1. Strana primalac donosi odluku da li će obuka vojnog osoblja - polaznika biti besplatna, sa umanjenom cijenom ili pod standardnom cijenom, i da li će strana primalac snositi troškove smještaja i ishrane, te obavještava zemlju pošiljaoca o odluci.
2. Finansijske odgovornosti u vezi svih finansijskih i ličnih prava vojnog osoblja - polaznika ispunjavaju strane u skladu sa vlastitim zakonodavstvom.
3. Troškove prevoza vojnog osoblja za vrijeme putovanja u/iz zemlje primaoca snosi zemlja pošiljalac. Kad je moguće, vojno osoblje zemlje pošiljaoca može koristiti vazдушna/kopnena transportna vozila bez nadoknade, kako dopuštaju nadležni organi strana ugovornica. Postupci upotrebe moraju biti u skladu sa sopstvenim propisima.
4. Pod uslovom da zemlja primalac utvrdi da će se aktivnosti održati bez naknade, gdje će sama snositi troškove smještaja i ishrane, zemlja primalac obavezuje se da će zadovoljiti sljedeće potrebe kadeta i vojnih polaznika u skladu sa sopstvenim uslovima i smjernicama:
  - a. Za kadete:
    - (1) smještaj i ishrana tokom cijelog procesa obuke
    - (2) troškovi obuke-obrazovanja
    - (3) odjeća

b. Za oficire i podoficire:

- (1) troškovi obuke-obrazovanja
- (2) odjeća.

5. Ako zemlja primalac odluči da se aktivnosti sprovode uz naplatu, uključujući troškove smještaja i ishrane, zemlja pošiljalac ispuniće sljedeće zahtjeve kadeta i vojnih polaznika, u skladu sa svojim odgovarajućim pravilima i propisima:

- a. troškovi obuke,
- b. smještaj i ishrana tokom obuke,
- c. finansijska podrška u skladu sa njenim odgovarajućim zakonima,
- d. troškovi i lični troškovi vojnog osoblja tokom odsustva,
- e. usluge/troškovi koji se ne odnose na dužnosti obuke.

6. U oba slučaja, zemlja primalac obavezuje se da ispuni zahtjeve navedene u tekstu ispod:

- a. materijali za eksperimente, laboratoriju i kurseve, oružje, tehnička oprema i municija za vježbe i drugi materijali i oprema potrebna za proces obuke,
- b. pristup bibliotekama, čitaonicama, sportskim centrima i ostalim sadržajima potrebnim za obuku,
- c. putovanja na nivou države u svrhu obuke,
- d. u skladu sa zakonima koji se primjenjuju u zemlji primaocu, vojna uniforma i posebna oprema potrebna za primijenjena istraživanja tokom cijelog perioda obuke (njih treba vratiti nakon diplomiranja),
- e. putovanja u inostranstvo nijesu obavezna. Takva putovanja održavaju se uz odobrenje zemlje pošiljaoca.

7. Ne naplaćuju se kursevi turskog jezika (uključujući i pripremne časove jezika u cilju akademskog obrazovanja) u Turskoj i kursevi crnogorskog jezika u Crnoj Gori.

8. Letačke obuke, fiziološki treninzi, ronilačke obuke, obuke ronjenja uz skokove sa skakaonice i slične obuke koje iziskuju velike troškove obezbjeđuju se u punoj cijeni.

9. U slučaju da zemlja primalac odluči da naplati zemlji pošiljaocu aktivnosti koje će se održati, troškove obrazovanja i obuke koje odredi zemlja primalac plaća zemlja pošiljalac odnosnoj banci zemlje primaoca u

američkim dolarima, u roku od trideset (30) dana od završetka svakog obrazovnog perioda.

10. Lični dugovi:

a. Vojno osoblje izmiruje sopstvene i dugove njima zavisnih lica prilikom trajnog napuštanja zemlje primaoca iz bilo kog razloga.

b. U slučaju hitnog povlačenja vojnog osoblja, dugove vojnog osoblja i njima zavisnih lica plaća zemlja pošiljalac, prema fakturi koju izdaje zemlja primalac.

11. Porezi:

Vojno osoblje i njima zavisna lica podliježu važećim poreskim propisima u zemlji primaocu prilikom njihovog stupanja na/napuštanja teritorija zemlje primaoca i za vrijeme njihovog boravka na tim teritorijama.

ČLAN 5 ŠTETA/GUBITAK I OBEŠTEĆENJA

1. Zemlja pošiljalac će nadoknaditi zemlji primaocu štetu nanесenu njenoj imovini (oružje/municija, materijal/oprema i gorivo/mazivo itd.) koja je nastala zbog svjesne povrede službene obaveze i grubog nemara vojnog osoblja pri obavljanju njihovih dužnosti ili zbog obavljanja dužnosti prema ovom sporazumu.

2. Zakon zemlje primaoca primjenjuju se na namirenje potraživanja za obeštećenje u vezi nanесenog gubitka ili štete, bilo namjerno ili zbog nemara, bilo kojoj imovini zemlje primaoca ili trećih strana.

3. Osim ukoliko se radi o namjernom neprofesionalnom ponašanju ili nepažnji, svaka strana odustaje od svih svojih potraživanja u odnosu na drugu stranu za povredu ili smrt bilo koga od njenog vojnog osoblja tokom vršenja njihovih službenih dužnosti u okviru ovog sporazuma.

ČLAN 6 PASOŠKA I CARINSKA PITANJA

1. Vojno osoblje i njima zavisna lica poštuju važeća carinska pravila i propise zemlje primaoca za vrijeme njihovog stupanja, napuštanja i njihovog boravka na teritorijama zemlje primaoca i tokom prelazaka granice. Osim toga, zemlja primalac pomaže vojnom osoblju zemlje pošiljaoca i njima zavisnim licima, u skladu sa navedenim pravilima i propisima.

2. Sva prava i obaveze iz zakonodavstva zemlje primaoca u pogledu boravka i kretanja stranaca unutar njenih teritorija obuhvataju vojno osoblje i njima zavisna lica.

ČLAN 7

ZAŠTITA POVJERLJIVIH INFORMACIJA, DOKUMENATA I MATERIJALA

1. Svi tajni podaci, dokumenta, materijali i vojna oprema proizvedeni ili nabavljeni putem materijalnih i prava intelektualne svojine će se održavati, obrađivati, proizvoditi, razmjenjivati, slati i koristiti samo u svrhu i na osnovu ovog Okvirnog sporazuma.
2. Obije strane štite i održavaju tajne podatke, dokumenta i materijale koje im dostavi druga strana, davanjem bezbjednosne klasifikacije koja je jednaka onoj koju daje druga strana.
3. Tajni podaci, dokumenta i materijali koji su dobijeni od jedne strane ugovornice, ne smiju se iskoristiti protiv druge strane ugovornice.
4. Tajni podaci, dokumenta i materijali otkrivaju se trećoj strani samo uz prethodnu pisanu saglasnost strane koja je dala predmetne informacije ili materijale.
5. Tajni podaci, dokumenta i materijali prenosiće se jedino međuvladinim kanalima ili kanalima koje odobre označeni bezbjednosni organi strana. Stepen tajnosti ove informacije i materijala određuje strana koja ga je izradila.
6. Strane će biti odgovorne za zaštitu i sprječavanje otkrivanja tajnih podataka, dokumenata i materijala i nakon završetka aktivnosti.
7. Strane će poštovati patentna prava, autorska prava i prava u vezi korisnih modela tokom aktivnosti koje se sprovode u oblastima saradnje.

ČLAN 8

OBAVEZE STRANA PREMA DRUGIM MEĐUNARODNIM SPORAZUMIMA

Ovaj sporazum ne utiče na prava i obaveze strana koja nastaju iz drugih međunarodnih sporazuma čije su strane potpisnice i ne smije se koristiti protiv interesa, bezbjednosti i teritorijalnog integriteta drugih zemalja.

ČLAN 9

VANREDNE SITUACIJE I ZABRANA DUŽNOSTI

1. Opšte:

Vojno osoblje ni pod kojim uslovima ne učestvuje u oružanim sukobima ili aktivnostima sa političkim ciljevima i ne smiju mu se na teritoriji zemlje primaoca dodjeljivati zadaci koji izlaze iz svrhe ovog sporazuma.

2. Prestanak dužnosti:

Vojnom osoblju koje prekrši nacionalne propise zemlje pošiljaoca ili zemlje primaoca na teritoriji zemlje domaćina obuka prestaje.

3. Povlačenje vojnog osoblja:

a. Zemlja pošiljalac je ovlaštena da povuče svoje vojno osoblje, kad god želi i bez navođenja bilo kog razloga. Zemlja primalac preuzima potrebne mjere kako bi se omogućilo obavljanje ovog postupka u najkraćem mogućem roku.

b. Vojno osoblje šalje se u zemlju porijekla na zahtjev zemlje pošiljaoca u slučaju bilo kog rata, oružanog sukoba, socijalnih nemira i međunarodne krize u bilo kojoj od ovih zemalja, ili iz drugih razloga.

ČLAN 10 PРАВNA PITANJA

1. Vojno osoblje i njima zavisna lica podliježu važećim zakonima i drugim propisima zemlje primaoca za vrijeme njihovog boravka na teritoriji zemlje primaoca, uključujući njihov ulazak na/napuštanje ovih teritorija, a krivična nadležnost pripada zemlji primaocu.

2. U slučaju da gostujuće osoblje i njima zavisna lica budu uhapšeni, zemlja primalac odmah obavještava zemlju pošiljaoca.

3. Ako zemlja primalac pokrene istragu protiv bilo kog od gostujućeg vojnog osoblja i njima zavisnih lica ili donese presudu protiv njih, to osoblje ima pravo na opšteprihvaćenu pravnu zaštitu koja nije manja od one koja se pruža građanima zemlje primaoca.

4. Ako se prekrše zakoni i propisi zemlje primaoca, aktivnosti gostujućeg vojnog osoblja mogu biti prekinute.

5. Samo zemlja pošiljalac ima pravo da vrši disciplinsku nadležnost nad gostujućim vojnim osobljem na teritoriji zemlje primaoca. Međutim, vojni organi zemlje primaoca mogu izdavati naređenja vezana za misiju gostujućem osoblju pod njihovom komandom.

6. Pod uslovima iz zakona o vojnoj službi i disciplinskih zakona zemlje pošiljaoca, više osoblje zemlje pošiljaoca ima pravo da izrekne disciplinske mjere sopstvenom osoblju.

ČLAN 11 PITANJA VEZANA ZA OSOBLJE

1. Gostujuće osoblje i njima zavisna lica nemaju nikakvu diplomatsku privilegiju/imunitet.

2. Status osoblja:

a. Status osoblja koje će učestvovati u obrazovanju i obuci primjenjuje se na način koji je određen u odnosnim članovima ovog sporazuma ili Protokola koji će se zaključiti na osnovu ovog sporazuma.

b. Vođa grupe/šef delegacije:

On/a je odgovoran da osigura da vojno osoblje zemlje pošiljaoca, koje pohađa obrazovanje ili služi u jedinicama i organizacijama strane primaoca, ispoštuje nacionalno zakonodavstvo zemlje primaoca i pravila koja se primjenjuju u jedinicama i organizacijama zemlje primaoca.

- (1) On/a uspostavlja vezu između rukovodioca ili komandanta jedinice ili organizacije u kojoj on/a služi i svoje vlastite grupe.
- (2) On/a uspostavlja kontakt sa organima zemlje pošiljaoca.
- (3) On/a pokušava riješiti probleme u vezi sa aktivnostima grupe, uključujući i finansijska pitanja, kao osoba ovlašćena za potpisivanje povezanih faktura.
- (4) On/a je ovlašćen za preduzimanje disciplinskih mjera protiv podređenog vojnog osoblja.

3. Odjeća i uniforma:

a. Vojno osoblje, osim kadeta, nosi uniformu sopstvenih oružanih snaga.

b. Kadeti nose uniformu, što je u skladu sa propisima o oblačenju koji se primjenjuju u obrazovnim institucijama/institucijama za obuku zemlje primaoca.

c. Kadeti poštuju propise o oblačenju zemlje primaoca, dok su na odsustvu.

d. Kadeti nose svoje vojne oznake u svrhe predstavljanja.

e. Vojno osoblje na privremenoj dužnosti nosi uniformu sopstvenih oružanih snaga.

f. Oficiri, podoficiri i drugo vojno osoblje nosi civilnu odjeću van radnog vremena.

g. Zemlja primalac obezbjeđuje uniformu za obuku i radnu uniformu, ako je potrebno, za vrijeme obavljanja aktivnosti.

4. Odsustva:

a. Odsustva vojnog osoblja koje će pohađati obrazovanje daju se u skladu sa radnim vremenom zemlje primaoca i postupcima koji se primjenjuju na njihove kolege u oružanim snagama zemlje primaoca. Slično tome, odsustva se daju za vrijeme vojnih praznika zemlje primaoca i zvaničnih praznika zemlje pošiljaoca. U slučaju da gostujuće vojno osoblje boravi u zemlji primaoca u periodu kada se obuka ne izvodi, svi troškovi gostujućeg vojnog osoblja snosiće zemlja pošiljalac.

b. Vođa grupe ili šef delegacije, odnosno nadležno tijelo zemlje pošiljaoca vojnom osoblju - polaznicima mogu dati dodatno odsustvo koje nije duže od deset dana, jednom godišnje zbog opravdanih razloga i po odobrenju komandanta ili nadređenog organizacije u kojoj oni služe.

c. Vojnom osoblju - polaznicima može se dati odsustvo na zdravstvenoj osnovi na osnovu medicinskog izvještaja kog su izdale vojne bolnice iz zemlje primaoca, na sljedeći način:

(1) Odsustvo na zdravstvenoj osnovi kraće od jedne trećine trajanja kursa, u kursevima koji traju tri mjeseca, i kraće od tri mjeseca.

(2) Maksimalno jednomjesečno odsustvo na zdravstvenoj osnovi u kursevima koji traju duže od tri mjeseca. Ako se on/a ne oporavi od bolesti i nastavi svoje dužnosti i nakon prestanka njegovog/njenog odsustva, on/a će biti uklonjen sa dužnosti i može biti zamijenjen drugim osobljem koje pohađa postojeće obrazovanje/kurs.

d. Otpuste unutar garnizona daje nadređeno lice vojnog osoblja - polaznika.

e. Otpuste izvan garnizona unutar teritorije zemlje primaoca daje nadređeno lice, kome je osoblje podređeno, uz saglasnost nadležnog tijela zemlje pošiljaoca.

f. Otpuste izvan teritorije zemlje primaoca daju nadležna tijela zemlje primaoca u skladu sa sporazumom između nadležnih tijela obje strane.

g. Opravdanja za odsustva daje nadređeno lice jedinice, institucije i objekta, koji pružaju obuku.

ČLAN 12 ZDRAVSTVENE USLUGE

1. Vojno osoblje i njima zavisna lica koristiće hitne, medicinske i stomatološke kapacitete njege u vojnim bolnicama u zemlji primaocu pod istim uslovima kao i članovi zemlje primaoca. Troškove drugih medicinskih tretmana, pregleda, liječenja u ustanovi, lijekova i bilo kakve vrste medicinskih usluga, kao i putne troškove pacijenata koji se vraćaju u svoje zemlje plaća zemlja pošiljalac.

2. Sljedeće usluge isključene su iz opsega uzajamnog medicinskog pregleda i stomatološke njege:

a. liječenja van institucije od strane civilnih doktora i civilnih stomatologa,

b. prevozi pacijenata u nevojnim vozilima za hitan sanitetski transport,

c. liječenja u civilnim zdravstvenim ustanovama,

d. vizuelni i slušni uređaji,

e. vještački udovi,

f. specijalno liječenje i lijekovi (termoterapija, liječenje osteoporoze, pomoćne reproduktivne tehnike),

g. ortopedija i drugi pomoćni uređaji,

h. usluge i proizvodi stomatološke laboratorije,

i. porodiljske usluge.

3. Troškovi medicinskog liječenja i svake medicinske usluge, osim troškova medicinskog pregleda i stomatološke njege pružene vojnom osoblju i njima zavisnim licima podnose se zemlji pošiljaocu na kraju svake obuke i trajanja kursa ili svaka tri mjeseca, u zavisnosti od želje nadležnog organa zemlje primaoca. Nadležno tijelo zemlje pošiljaoca vrši uplatu nadležnom tijelu zemlje primaoca najkasnije u roku od mjesec dana nakon datuma obavještenja.

4. Smrt i pogrebne procedure:

U slučaju smrti bilo kog člana vojnog osoblja ili njemu zavisnog lica, zemlja primalac odmah obavještava stranu pošiljaoca o situaciji, prevozi tijelo preminulog do najbliže vazdušne luke na svojoj teritoriji i preuzima druge potrebne mjere za prevoz do vazdušne luke zemlje pošiljaoca.

ČLAN 13

SOCIJALNE USLUGE

Na osnovu statusa, kome podliježu njihove kolege na istom položaju u oružanim snagama zemlje primaoca, vojno osoblje i njima zavisna lica koriste:

1. socijalne kapacitete na dnevnoj osnovi (osim kampova za rekreaciju) u garnizonu gdje osoblje služi i koje im zemlja primalac zvanično dopušta da koriste u sklopu postojećih kapaciteta,

2. socijalne kapacitete u drugim garnizonima (osim kampova za rekreaciju) na dnevnoj osnovi ili za smještajne svrhe, uz dopuštenje zemlje primaoca u skladu sa važećim zakonima i cjenovnikom,

3. druge sadržaje, kao što su menza i dnevni meni i ostale kapacitete u jedinicama, komandama i institucijama, gdje on/a služi ili pohađa obrazovanje, po odobrenju komandanta jedinice.

ČLAN 14 RAZNO

Za pitanja koja nijesu obuhvaćena ovim sporazumom ili u slučaju bilo kakvog neslaganja, mjerodavne su odredbe Okvirnog sporazuma.

ČLAN 15 RJEŠAVANJE SPOROVA

1. Sporovi koji proizlaze iz primjene ili tumačenja ovog sporazuma rješavaju se konsultacijama i pregovorima između strana na najnižem nivou i ne upućuju se bilo kom nacionalnom ili međunarodnom sudu ili bilo kojoj trećoj strani na rješavanje. Tokom procesa rješavanja sporova, strane nastavljaju da ispunjavaju svoje obaveze.

2. Ukoliko se spor ne riješi u roku od 60 dana, slučaj će riješiti strane ugovornice, pregovorima koji traju ne duže od 30 dana. Ukoliko se ne postigne rezultat u roku od 60 dana, obje strane ugovornice mogu raskinuti ovaj Sporazum, uz prethodno pisano obavještenje u roku od 90 dana.

ČLAN 16 IZMJENE I DOPUNE

Obje strane ugovornice mogu u pisanom obliku predložiti izmjene i dopune ovog sporazuma, ako je potrebno. Pregovori započinju u roku od 30 dana od dana podnošenja pisanog obavještenja. Ukoliko se ne postigne rezultat u roku od 60 dana, obje strane ugovornice mogu raskinuti ovaj Sporazum, uz podnošenje pisanog obavještenja 90 dana ranije. Dogovorene izmjene i dopune stupaju na snagu u skladu sa odredbom člana 18 ovog Sporazuma.

ČLAN 17 TRAJANJE I RASKID

1. Trajanje ovog sporazuma je pet godina od dana njegovog stupanja na snagu, ako Okvirni sporazum ostane na snazi.

2. Ukoliko Strane ugovornice ne zatraže raskid ovog Sporazuma pisanim putem, u roku od 90 dana od dana njegovog isteka, isti će se automatski produžavati na periode od godinu dana.

3. Ako jedna strana dođe do zaključka da druga strana ne poštuje ili ne može ispoštovati odredbe ovog sporazuma, ona može u pisanoj formi predložiti održavanje pregovora. Pregovori započinju najkasnije u roku od 30 dana od podnošenja obavještenja u pisanom obliku. Ako se ne postigne rezultat u sljedećih 60 dana, obje strane mogu raskinuti ovaj sporazum uz prethodno pisano obavještenje od 90 dana.

4. Raskid ovog sporazuma neće uticati na već otpočete programe i aktivnosti.

ČLAN 18 STUPANJE NA SNAGU

Ovaj sporazum stupa na snagu datumom prijema posljednjeg obavještenja kojim se strane međusobno obavještavaju, putem diplomatskih kanala, o završetku svih neophodnih unutrašnjih pravnih procedura za stupanje ovog sporazuma na snagu.

ČLAN 19 TEKST I POTPIS

1. Ovaj sporazum je potpisan u Budvi, dana 16. oktobra 2014. godine, u dva originalna primjerka na crnogorskom, turskom i engleskom jeziku, pri čemu su svi tekstovi jednako vjerodostojni. U slučaju bilo kakvog spora, mjerodavan je tekst na engleskom jeziku.

2. Kao potvrdu navedenog dolje potpisani, propisno za to ovlašćeni od svojih vlada, potpisali su ovaj sporazum.

**ZA VLADU
CRNE GORE**

POTPIS: prof dr Milica Pejanović-Đurišić, s.r
IME: prof dr Milica Pejanović-Đurišić
FUNKCIJA: ministarka odbrane

**ZA VLADU
REPUBLIKE TURSKE**

POTPIS: Ismet Jilmaz, s.r.
IME: Ismet Jilmaz
FUNKCIJA: ministar odbrane

Član 3

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore-Međunarodni ugovori“.

Broj: _____
Podgorica, _____

Vlada Crne Gore

**Predsjednik,
Milo Đukanović**